

Woensdag 7 november 1917 – ochtendeditie

Londen, 6 november. Officieel: Vanochtend is tegen de vijandelijke stellingen in de buurt van Passendale een aanval ontketend. De Britse troepen schieten volgens de rapporten bevredigend op.

Londen, 6 november. Officieel avondbericht: Vanochtend hebben de Canadese troepen met volkomen succes de strijd aangebonden tegen de vijandelijke verdedigingsstellingen in en om Passendale en op de uitloper ten noorden en ten zuidwesten van het dorp. Onze troepen werden voorspoedig ten aanval geschaard en om zes uur in de ochtend kwam de aanval los zoals was bepaald. De vijand was gelast, deze belangrijke stelling op de voornaamste hoogterug tot elke prijs te houden. Op een aantal punten werd hard gevochten, vooral op het hoog gelegen terrein ten noorden van het dorp, alsmede om de buurtschap en steunpunten op de "Goudberg-uitloper".

Niettemin maakten onze troepen gestage vorderingen en in de vroege ochtend was het dorp Passendale ingenomen, samen met de gehuchten Mosselmarkt en Goudberg. Voor de middag hadden wij al onze doelen veroverd en een aantal gevangenen gemaakt.

Gedurende de dag was het weer onbestendig en regende het bij tussenpozen. Het verbeterde uitzicht echter heeft het werk van ons geschut en van onze vliegtuigen gesteund en samen met de gunstige waarneming welke wij door onze voortgang hebben verkregen, onze kanonnen in staat gesteld de vijandelijke batterijen en het samentrekken van vijandelijke infanterie krachtig te bestoken.

Berlijn, 6 november. Officieel avondbericht: Aanvallen, vanochtend vroeg door de Engelsen ondernomen, leidden heel de dag tot gevechten om Passendale.

Bij Geluveld zank de vijandelijke stormloop vruchteloos en met grote verliezen ineen.

Van het gevechtsterrein in Oost-Afrika.

Havre, 6 november. Officieel. De 30^e oktober heeft een Belgische colonne, die uit Kilwa was vertrokken, Liwale bereikt, tegelijkertijd met een Britse colonne, waarvan de vooruitgeschoven elementen de vorige dag dit punt hadden bezet. Liwale is een gewichtig centrum op een verbindingsknooppunt aan de weg van Songea naar Kilwa, op gelijke afstand van deze beide plaatsen.

Belgische colonnes, die uit het noorden vooruit dringen, hebben in samenwerking met Britse colonnes uit het westen, de Duitse strijdkrachten bestookt, die van de streek van Mahenge in zuidoostelijke richting de aftocht blazen. Ze zijn 80 km voorbij Mahenge opgerukt en bevinden zich op ongeveer 100 km afstand van Liwale. Tijdens gevechten, die door de troepen van majoor Bataille met de vijandelijke achterhoede werden geleverd, werden verscheidene Europeanen en talrijke inlandse soldaten der Duitsers gedood en een honderdtal niet-gewonden gevangen gemaakt. De achtervolging wordt voortgezet.

Uit Gent.

22 oktober.

We zijn wel in het etappegebied. Om er te komen voelen velen zich geroepen, doch worden weinigen uitverkoren. Een bijzondere reispas, zeer groot van vorm en vol gedrukt met allerhande verplichtingen, waarnaar de reiziger zich streng moet gedragen, wordt te Brussel uitgereikt aan die mensen, die bij hoogdringendheid naar de Arteveldestad moeten. Zelden gaat de pas over meer dan twee dagen. De treinen naar Gent zijn ofwel uitsluitend voor

militairen ofwel gewone treinen, die ook meestal door militairen ingenomen zijn, maar die toch voor burgers toegankelijk zijn. De burgers zijn er altijd dun gezaaid, zodat bv. in derde klas altijd ruim plaats is, terwijl in de richting Brussel-Antwerpen, waar geen bijzondere pas wordt vereist, deze rijtuigen steeds meer dan vol lopen. Het verbaast telkens wel hoe groot in aantal de werklieden zijn, die met het spoor reizen. Nu kan ik toch enkel herhalen, wat men mij vertelt. Arbeiders zeggen nu dat er veel werk is, en dat er weinig werklozen zijn. Dan tref ik weer een burger aan, die me tracht te overtuigen dat de werklozen talrijk zijn. "Ons werkvolk heeft de handen vol", zo zegt weer een derde. "Dat men maar kon werken" hoor ik weer elders. Heel zeker verdienen een overgroot aantal arbeiders mild een dagelijks loon, maar of allen nu werken, is een vraag, waarop ik ontkennend meen te moeten antwoorden. En er bij voegen, dat de steun aan geld en levensmiddelen die hen bezorgd wordt een aantal arbeiders tot nadenken brengt en dan ook tot het besluit dat ze beter leven met hun titel "werkloze" dan aan de arbeid te gaan. De zaak van de opgeëisten houdt de Vlaamse bevolking angstig bezig. Het is wel zeker dat maanden lang veel arbeiders, die achter de Duitse gevechtsslijn gedwongen werken, veel ellende hebben moeten doorstaan. Of dit nu de schuld is van henzelf of van hun toezichters, die hun macht te buiten gaan en hun eisen opdrijven, dat kunnen we niet uitmaken. Geleden is er in ieder geval veel. Thans gaat het beter.

Gent heeft trouwens haar gewoon uiterlijk. Het is nog altijd het historisch mooie der bouwkunst uit vervlogen eeuwen dat de aandacht van de vreemdeling trekt, van zodra hij het Sint-Pietersstation en de nieuwe wijk aldaar heeft doorwandeld en de zo mooie middeleeuwse Vlaamse stad hem overweldigt. Thans echter treft toch meest het oorlogsgewoel. Soldaten, soldaten, soldaten! In de huizen en straten, in cafés en hotels, bij de kappers en de

scheerders. De trams maken zich rijk met soldatengeld. Hotels en spijshuizen maken beste zaken. Alles gaat hier. Gent moet over het algemeen, als we toch oordelen naar wat we zien, in handel en wandel goede zaken doen.

De stad rammelt en davert, zelfs 's zondags, onder de doortrekkende kanonnen, de munitie- en voederwagens, de talrijke treinen ook, die aanhoudend, dag en nacht van het front komen of er naar toe rijden. Terwijl Brussel nauwelijks nog een vlieger, zeer zelden een zeppelin in zijn hemel ziet, is te Gent het bestendig ronken van de vliegers, zowel Engelse als Duitse, een stuk van het gewoon leven. Zelfs wanneer aanvliegende Engelsen worden aangemeld bij bevolking en leger, of wanneer reeds de kanonnen in de richting van de vijandelijke legers schieten, gaat iedereen met zijn gewoon denken voort, alsof het over een alledaagsheid ging. Wat me echter heeft verbaasd ... Met mijn gids trokken we vooruit naast het water, en het ging over de teistering met vliegersbommen, waarbij ik toch opmerkte dat meestal het doel niet werd bereikt en de Engelsen hoofdzakelijk privaat eigendom verwoesten, Belgen doden en door de Duitsers spottend worden onthaald. "Och! Meneere, zegde toen de Gentenaar, geloofde ge da toch nie. Me wete wij allemole da 't alliene en altijd de Duitsers zelve zijn, die bommen werpen op ons volk". Ik stond verslagen, doch herinnerde mij de simpelheid van de mensen in de oorlogsdagen te Luik.

Iemand die uit Luik, Brussel, Antwerpen naar Gent reist, waar hij meent te komen in een midden van gebrek, zet zijn ogen open naar de voorraad van allerhande levensmiddelen, ook genotskoopwaar, aldaar voorhanden. Gent verkoopt zaken, zoals fijn gebak, brood, overvloed zeep, die men in hoger genoemde steden niet vindt. Wat is hier ook alles betrekkelijk goedkoop! De zeep bv. of nog meer verbazend, de tabak. Een kilo beste tabak kost te Gent 17 F, elders 39 F en meer. Het groot restaurant Vooruit bereidt nog een honderdtal

burgerlijke diners per dag. De levensmiddelen voor het volk zijn echter over het algemeen schaarser binnen het etappegebied dan daarbuiten. Het verkeer ook is lastig en beperkt. Men komt moeilijk Gent binnen, doch een Gentenaar geraakt nog moeilijker zijn streek uit. Avond en nacht zijn hier pikdonker.

Woensdag 7 november 1917 – avondeditie

Berlijn, 7 november. Officieel: Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen is gisteren verbitterd gestreden. Na een geweldig roffelvuur in de vroege ochtend ondernamen Engelse divisies van Poelkapelle tot de spoorweg Ieper-Roeselare en tegen de hoogten van Beselare en Geluveld een stormloop. Ten noorden van Passendale drong de vijand binnen. In een hardnekkige strijd werd hem het oostelijke gedeelte van het dorp weer ontruikt. Tegen de middag voerde de vijand verse strijdkrachten in het gevecht. Ze konden de inbraakplaats slechts plaatselijk verbreden.

Onze stelling loopt langs de oostelijke rand van het dorp.

De tegen de hoogten van Beselare en Geluveld met sterke strijdkrachten ondernomen stormloop brak meestal reeds voor onze linies. De binnengedrongen vijand werd in het gevecht op korte afstand overweldigd. De uitwerking van ons vernietigingsvuur onderdrukte later voorbereide aanvallen.

Op het slagveld duurde het zware artilleriegevecht tot in de nacht voort.

Parijs, 7 november. De bewonderenswaardige inspanning van de Engelsen is met succes bekroond. De strijd om Passendale is een voorbeeld van stelselmatige taatheid. Hij is de 7^e juni begonnen met

de roemrijke inneming van de heuvels bij Mesen en tegelijkertijd of achtereenvolgens voortgezet door Engelsen en Fransen.

Gisteren is hij geëindigd met de inneming van de top. De Engelsen bezitten nu volkomen het vooruitspringende gedeelte, dat gevormd wordt door de opeenvolgende heuvels, die een dreigende hoek vormen tegenover de rechtereulegel van de vijand. De belangrijkheid van de stelling verklaart het vuur en de taatheid, waarmee de Duitsers tegenstand geboden hebben.

Maar ondanks al hun inspanning en tegenaanvallen hebben zij onze voortgang niet kunnen beletten.

De *Matin* zegt: De overwinning van gisteren besluit de geweldige slag bij Ieper, een der hevigste, de meest beslissende misschien van de oorlog.

De *Petit Parisien* maakt melding van de verschrikkelijke straatgevechten en schrijft: De overwonnen Duitser is van de heuvels verdreven, die uitzicht over onze linies gaven en van de betrekkelijk droge hoogten in de moerassige vlakte van Roeselare terecht gekomen, waar het onmogelijk is, om zelfs maar een paal voor een tent in de grond te slaan.

Volgens de *Echo de Paris* zullen de Duitsers hun linies van Oostende tot Rijsel ernstig moeten bewaken en zo ze willen optreden zullen ze van andere fronten divisies moeten afnemen willen ze zich niet aan een gedwongen terugtocht bloot stellen.

De verovering van Passendale.

Havas seint uit Parijs:

Het Journal geeft de volgende dagorder van Hindenburg weer: "Indien de kam tijdelijk verloren ging, moet hij dadelijk door een tegenaanval hernomen worden. Mogen alle aanvoerders en soldaten weten, dat van het behoud van Passendale het heil van het leger in Vlaanderen afhangt!"

De oorlogstoestand.

Op het front bij Ieper zijn de Britten er in geslaagd om het dorp Passendale in te nemen. Ook daar zijn ze nu dus aan de rand van de heuvels en kijken ze neer op de Duitse stellingen, gelijk dit reeds te voren meer naar het zuiden toe het geval was. Gibbs, de Engelse oorlogscorrespondent, op dit voordeel wijzend, zegt terecht dat de Duitsers gedurende een jaar of drie hetzelfde voordeel hebben bezeten. Wordt hierdoor aan de ene kant de nadruk gevestigd op het verhangen van de hekjes, er blijkt tevens uit, dat het bezit van dit tactische voordeel de doorslag niet geeft. Uit de verovering van Passendale en de verlenging van de stelling der Britten aan de heuvelrand vloeit voor de geallieerden echter ook dit voordeel voort, dat hun basis voor een verdere opmars in noordelijke richting, ter bedreiging van de achterwaartse verbinding van Diksmuide en de Duitse kuststellingen nu aanzienlijk is verbreed en verbeterd.

De verovering van Passendale.

De oorlogscorrespondent Gibbs seinde gisteren, naar een telegram van onze correspondent te Londen meldt, dat de Duitsers schenen te gissen, wat er van Engelse zijde in de richting van Passendale werd voorbereid. De hele nacht, die aan de aanval der Britten voorafging, trachtte de Duitse artillerie met gasgranaten de Britse batterijen buiten gevecht te stellen.

De Canadezen hadden in granaattrechters en in de modder op het sein van de aanval te wachten. Het waren angstige uren voor officieren en manschappen, maar hun geest werd niet gebroken en als door een wonder konden grote verliezen worden vermeden. Het geluk diende onze troepen. De zon kwam op in een heldere hemel.

Als wij Passendale kunnen behouden, zegt Gibbs, zullen we de wegen van de vijand als linten beneden ons zien, we zullen zijn mannen zien lopen als mieren en al de geheimen van zijn doen en laten zien, gelijk hij drie jaar lang ten opzichte van ons heeft gedaan.

Reuters berichtgever seint over de vorderingen, die de Engelsen bij Passendale hebben gemaakt, dat sterke strijdkrachten de eindoogmerken hebben bereikt en dat het geschut mooi vooraan is, zodat het de infanterie goed kan steunen. Men mag dus verwachten, het gewonnen terrein te kunnen houden.

Dat er betrekkelijk weinig gevangenen zijn gemaakt, verklaart de berichtgever met de bewering, dat de Duitsers een gevecht van man tegen man niet afwachtten. Zelfs zouden zij enige sterke machinegeweerstellingen hebben ontruimd bij de nadering der Engelsen, die dan ook heel wat machinegeweren moeten hebben genomen.

De meeste gevangenen zijn jonge, sterke, goed gevoede en geklede mannen. Hieruit blijkt, dat de Duitsers hun beste troepen hebben ingezet om het vooruitdringen der Engelsen in de sleutellinie van West-België te stuiten.

Gemeten in terreinwinst – besluit de berichtgever – is de operatie betrekkelijk klein geweest, maar de strategische waarde van ons succes is heel groot, want we zijn nu op de top van het kleine gedeelte van de reeks hoogten, dat nog in Duitse handen was en

kunnen nu de vijandelijke stellingen mijlen ver in het ronde waarnemen. De gevechten om de heuvelkammen hebben de Duitsers waarschijnlijk 100.000 man aan verliezen gekost.

Uit gezaghebbende bron, zegt een medewerker van de Times, vernemen wij dat het rantsoen van de soldaten uit ongeveer twee dozijn verschillende artikelen bestaat. De voornaamste artikelen zijn brood en vlees, maar bovendien wordt Tommy voorzien van kaas, spek, jam en vele andere artikelen, waaronder vooral ook rum, die grote waarde heeft ter bestrijding van nattigheid en koude, zoals het eerst gebleken is in de Krimoorlog, en nu ook weer gebleken is in de drie Oorlogswinters in Frankrijk en Vlaanderen.

Ten einde de legers van levensmiddelen te voorzien, moesten gehele bedrijven gereorganiseerd, handelsmethoden gewijzigd en alle hulpbronnen van het rijk op een merkwaardige wijze gereorganiseerd worden.

Voor de jamfabricage bv., waarvoor thans alle fabrieken samenwerken, levert de regering de suiker, en betaalt zij de kosten van verpakking en transport naar en van de fabrieken, en ook de vruchten zelf. Het fruit kopen de fabrikanten gezamenlijk op volgens een overeengekomen prijsstandaard. De winst voor de fabrikant is door de regering vastgesteld.

Het verpakken leverde in de aanvang een moeilijkheid op. In het begin werden hiervoor blikken bussen gebruikt. Maar blik is schaars, zodat de jam nu in bussen van papier maché wordt verpakt. Wekelijks worden bijna twee miljoen pond jam naar Frankrijk gezonden en in het begin van dit jaar had het inkoopdepartement van het ministerie van oorlog reeds 260.000.000 pond jam besteld, verdeeld in twaalf soorten.

Voor de uitdeling van de dagelijkse rantsoenen van drie Engelse onsen kaas waren tot het begin van dit jaar 167.000.000 pond nodig geweest en wekelijks worden er alleen reeds naar het leger in Frankrijk twee en een half miljoen pond gezonden. Een gedeelte hiervan is Hollandse kaas, en de rest van deze hoeveelheid wordt door de filialen van het ministerie van handel in Canada en Nieuw Zeeland gekocht.

De verschaffing van thee voor de soldaten – iets meer dan $\frac{1}{2}$ Engelse ons per dag – maakte een organisatie nodig, waarbij het leger grotendeels als theehandelaar optrad. Oorspronkelijk kocht het inkoopdepartement de thee gemengd en verpakt van de handelaars, geheel gereed om aan de troepen te worden uitgereikt. Later werd de thee opgekocht ter plaatse waar zij opgeslagen lag, door de legertransportdienst verzameld en volgens een algemeen stelsel gemengd.

Deze regeling gold tot voor korte tijd, toen de hoge vrachtprijzen de regering dwongen zelf thee in te voeren en bestellingen te doen aan de planters in Indië en Ceylon, en voor het transport een regeling aan te gaan met de admiraliteit.

Zo heeft dus het leger de taak van de theehandelaar geheel overgenomen. Wekelijks worden er meer dan een half miljoen pond naar het leger in Frankrijk gezonden. Voor het ministerie van oorlog zelf als theehandelaar optrad, waren bestellingen van een miljoen pond aan handelaars iets zeer gewoons.

Onze correspondent te Havre schrijft over de organisatie van het opvorderen van arbeiders door de Duitsers in de streek van Bergen:

Volgens mededelingen, die wij van de regering ontvangen hebben, hebben de Duitsers hun stelsel van organisatie van de gedwongen

arbeid verbeterd en vereenvoudigd. Ze gaan thans niet meer tewerk door massa-inlijving. De etappe-inspectie heeft te Bergen een "arbeidsbureau" ingesteld en alle bewoners van de streek de verplichting opgelegd zich in het bezit te stellen van een "arbeidskaart". Op die kaart staan naam, beroep en woonplaats van de houder der kaart aangegeven; verder staat er op, waar hij werkt en de datum, waarop hij in zijn betrekking gekomen is. Een kolom is opgehouden voor de datum van vertrek. Wanneer de houder van de kaart van patroon verandert, moet hij aan deze de arbeidskaart teruggeven en de patroon moet de kaart terstond aan het arbeidsbureau doen toekomen, na daarop de datum van vertrek van de arbeider te hebben ingevuld.

Wanneer de houder van de kaart in zijn nieuwe betrekking komt, moet hij eerst zijn kaart, waarop zijn nieuwe betrekking staat aangeduid, aan het arbeidsbureau gaan afhalen. Daar iedereen, zonder onderscheid, als arbeider beschouwd wordt, staan dus zij, die geen betrekking bekleden, bij voortduring onder de bedreiging door het arbeidsbureau opgevorderd te worden om werk te doen onder leiding van de bezettende macht.

Dank zij de lijsten van de arbeidskaarten, beschikt het arbeidsbureau over de nodige gegevens om, wanneer het wil, door bemiddeling van de plaatselijke politie de inwoners op te roepen, op wie het loert. Dezen ontvangen meestal hun oproepingsbiljet voor de volgende of de daaropvolgende dag. Ze moeten met hun bagage in een der kazernes van Bergen verschijnen, waar tot schifting en tot een vluchtig medisch onderzoek wordt overgegaan en de zelfde avond of de volgende ochtend worden ze naar Noord-Frankrijk gezonden. Er zijn thans in Noord-Frankrijk op deze wijze meer dan 1500 inwoners van 15 tot 60 jaar komend uit het land van Bergen. Ze werken in het bijzonder te Ferin (bij Douai) en te Locquignol in het bos van Mormal bij Quesnoy. Ze zijn er slecht gehuisvest en slecht gevoed en worden

in de eerste plaats gebruikt in houtzagerijen, bij het laden en lossen van wagons en voor het herstellen van wegen.

De ontbossing in bezet België.

Onze correspondent te Havre meldt: Iedere dag komen er te Havre nieuwe berichten binnen omtrent de stelselmatige verwoesting van België door de bezettende macht. Nu eens zijn het bijzonderheden omtrent het leeghalen van industriële instellingen, dan weer omtrent de opvoeding op grote schaal van roerende goederen, die in de eerste levensbehoeften voorzien. Thans heeft de Belgische regering nauwkeurige inlichtingen ontvangen omtrent de wijze, waarop de Duitsers de bossen in België exploiteren. Gedurende de eerste tijd van de bezetting heeft de directie van het Belgische Staatsbosbeheer tot zekere hoogte de leiding in de exploitatie van de bossen kunnen behouden, zodat er op de minst schadelijke wijze gehakt werd. Na verloop van enkele maanden namen de Duitsers de leiding in het bosbeheer in handen. De Belgische plannen werden niet langer gevolgd. De Duitsers hebben maar één doel: zich zo gemakkelijk en zo snel mogelijk het hout te verschaffen, dat zij voor hun militaire werken nodig hebben. Bijgevolg hakken zij er maar op los, zonder zich om enige toekomst te bekommeren. Wat nog het ergste is, zij zagen de bomen een halve meter boven de grond om, wat zeer schadelijk is, daar het weer aangroeien van het vernietigde bos er door belet wordt. Bovendien bevorderen de boomtronken van een halve meter, vooral van harsachtige bomen, de insectenplaag. De Duitsers verbieden aan de Belgische houtvesters om in de bossen te komen, waar gehakt wordt. Ook in bossen, die particulier bezit zijn, mogen ze niet meer komen. De Duitsers nemen hier bezit van alles wat ze vinden. Dennenplantsoenen van nog geen dertig jaar, zaailingen van beuken, eiken, enz., vallen.

Sommige eigenaars, die oude pijnboombossen hadden, met onderbeplanting van loofhout, dat veel beloofde, hadden voorgesteld om zelf de pijnbomen te laten kappen, om zodoende het onderbos te redden. Het werd hun geweigerd. Door hun overhaaste wijze van kappen bedierven de Duitsers de bossen grondig.

Langs wegen en kanalen zijn verder alle bomen omgehakt. De grote, zo schilderachtige lanen van de oude Belgische domeinen vallen onder de Duitse bijl.

In het Hertogenwald (provincie Luik) hebben de Duitsers, zo berekent men, al voor ongeveer 3 miljoen frank hout omgekapt. Ze hebben zowat 400 ha "in exploitatie" en ze hebben spoorwegen door het bos aangelegd om het hout weg te voeren. De exploitatie duurt voort. Te Dolhain (zelfde provincie) zijn alle eiken en populieren omgezaagd. In het arrondissement Philippeville (het zuiden van de provincie Namen) zijn de boeren met hun paarden opgevorderd om de bomen uit het bos van Fumay, dat de Duitsers volslagen aan het rooien zijn, te vervoeren. Te Fry-Walcourt (Coquiat) is het kleine dennenbos gekapt. Te Beloel (Henegouwen), de oude residentie van de prinsen van Ligne, zijn eerst alle essen omgehakt en nu zijn de Duitsers aan de eiken bezig. Aan de beide oevers van het kanaal van Grobbendonk naar Herentals (provincie Antwerpen) en tot op 6 km van daar zijn alle bomen gekapt. Te Charleroi zijn alle kastanjabomen omgehakt en van Chatelineau tot Marchiennes alle populieren. Langs de straatweg van Rochefort naar Jemelle (provincie Namen en Luxemburg) zijn de grote iepen gevallen. In de provincie Luxemburg, te Nassogne en Champion gebruiken de Duitsers eveneens grote bossen en ze gaan verder in de richting van St.-Hubert. Ze hebben spoorwegen aangelegd, die er op wijzen, dat ze van plan zijn in dat gedeelte van het land tot intensieve exploitatie over te gaan. Te St.-Ode zijn de Duitsers met hun verwoesting begonnen, evenals te Freyr, Fays de Lucy, het schoonste dennenbos van België, is volkomen

geraseerd. In het bos van Aulier is reeds voor 2 miljoen frank gekapt en het kappen gaat voort. Van één enkele eigenaar in de Ardennen zijn meer dan 60 ha bos omgehakt. Te Hatrival zijn grote oppervlakten kaal gehakt, evenals te Habay.

In het domein van Villers aan de Lesse, te Bouillon is zwaar gekapt. In de zagerij te Merksem bij Antwerpen wordt veel hout voor de loopgraven toebereid. De bomen, die langs de kanalen in Limburg en de Kempen omgehakt worden, worden te Merksem verzaagd. Het bos van Buggenhout is geheel gekapt. In het grote, prachtige Zoniënbos, ten zuiden van Brussel, hebben de Duitsers grote zagerijen opgericht, waarvan een miljoen kubieke meter dwarsliggers voor spoorwegen gemaakt worden.

Kortom, in het gehele land wordt onder alle bomen, maar vooral onder essen en notenbomen onmatig gehakt. Zelfs in particuliere tuinen in Brussel worden zware notenbomen opgevoerd.

Als arbeiders in de bossen gebruiken de Duitsers vooral Russische krijgsgevangenen en inheemse arbeidskrachten. Afgezien van de materiële schade, kan men de noodlottige gevolgen, die al dit hakken meebrengt, nagaan, uit een oogpunt van hygiëne, klimaat, regenval en uit economisch oogpunt beschouwd. Het Belgische bos in de Hoge Ardennen, dat vooral betekenis had omdat het midden België tegen de oostenwinden beschutte, is stelselmatig vernietigd. Gemeenten in de Ardennen, die grote uitgestrektheden bos bezaten, die zo beheerd werden, dat zij permanente baten opleverden, moeten er opnieuw mee beginnen en hun financiën hebben een knak gekregen. Wat de houtvoorziening van België betreft, het zal waarschijnlijk niet meer mogelijk zijn op de inlandse productie te rekenen, die voor de oorlog op een miljoen m³ werkhout geschat kon worden. Het optreden van de bezetter is in dit opzicht te ernstiger voor de toekomst van het land omdat, daar sedert drie jaar de invoer stil

heeft gestaan, men zijn toevlucht heeft moeten nemen tot onze inlandse productie om in de gewone behoeften, in het bijzonder van de kolenmijnen, te voorzien.